

Fotograf: Fank AKBAŞ

sıtkı fırat:

"GÜNEŞİN DOĞDUĞU YER'İ VE BANA HİSSETTİRDİKLERİNİ SİĞDIRAMADIM ÜÇ BOYUTA..."

'Sorsalar Kemaliye (Eğin)li Sıtkı Fırat necidir? Objektifiyle resim yapan has bir ressamdır' derim. Fikret Otyam böyle anlatıyor Sıtkı Fırat'ı... Bize sorarsanız, soyadını, karış karış gezdiği Anadolu'dan alan bir fotoğraf ustası... Kendisi ise "Ben Sıtkı Fırat; doğanın sevgisinden, toprak kokusunun özleminden, bu memleketin canlı kıpırtılarından seçtiklerimi duygularınızın enginliğine sunabildiğim için mutluyum" diyor Güneşin Doğduğu Yer Türkiye adlı albümünün önsözünde. Ona göre "Fotoğraf makinesinin özüne, gözünüzü değil gönlünüzü yerleştiriyorsanız" görebilirsiniz güneşin doğduğu yeri ve her şeyi...

"Ben sanatçı olarak fotoğraf yapıyorum. Zaten ressamım, resim öğretmeniyim, sonradan öğrenme fotoğrafçı değilim" diyor Fırat binlerce dianın, fotoğrafın ve kendi yaptığı resimlerinin arasında, 24 yıldır işinin başında bulunduğu Fırat Color'ın üst katındaki atölyesinde... Doğduğu topraklardan 7 yaşında ayrılıp okumak için İstanbul'a gittiğinden beri yollarda. Önce gurbetlik, derken resim ve fotoğraf sanatına duyduğu aşkla durmadan dolaşmış Türkiye'yi ve dünyayı. "Sığdıramıyorum" dese de o büyüklü kareye binlerce güzellik sığdırmış. '60 yılından bugüne Ankara'da yerleşik ama ne gözü bakmaya, ne ruhu gezmeye doymuş...

Öğretmen Okulu'nu bitirip bir süre öğretmenliğin tadına vardıkdan sonra, Türkiye'de fotoğraf derslerinin okutulduğu ilk okul olan Gazi Eğitim Enstitüsü Resim İş bölümüne girdi ve mezun olduğu bu okulda hocalık yaptı. "Fotoğraf için emekli oldum esasında çünkü hem hocalık hem fotoğrafçılık yürümüyor, ikisi de yarım kalıyor" derken, üniversite günlerinde kendisine fotoğraf sanatını sevdiren hocası Şinasi Barutçu'yu anmadan edemiyor. "Ben

güzel fotoğraf çekeceğim, fotoğrafla sanat olur diyerek, o anlayışla başladım fotoğraf çekmeye. Fotoğraf hocamız Şinasi Barutçu, sanatsal fotoğraflar çeker, bize de telkin ederdi. O, Türk fotoğrafında önemli bir isim, Türkiye'ye sanat fotoğrafçılığını getirenlerdendir."

1949 yılında öğrenci harçlığıyla almış ilk fotoğraf makinesini. "Ondan sonra hiç elimden düşmedi... O zamanlar fotoğrafı yoktu Türkiye'nin. Biz Türkiye'yi fotoğraflamaya başladık ilk defa" diyerek kendi gibi Türkiye'nin yüzü olan meslektaşlarını sayıyor; "Ara Güler, Sami Güner, Gültekin Çizgen, Ersin Alok, Şemsi Güner, Ozan Sağdıç, Mustafa Türkyılmaz ilk aklıma gelenler..."

tuvalsiz natürmortlar...

Ben daha çok doğayı, Türkiye'nin kültürel mirasını ve güzelliklerini çektim. '60-70 yılları arasında bankaların duvar takvimleri, Turizm Bakanlığı'nın ise tanıtım broşürleri ve afişleri için Türkiye fotoğraflarına ihtiyaçları vardı. Bunu biz karşıladık. Birçokları Türkiye'yi bu takvim fotoğraflarından tanıdı diyebilirim. Fotoğraflarım yayımlanıp değerlendirildikçe, tekrar tekrar seyahate çıkma fırsatı

yakalıyor, yeni bir heyecanla başka yerlere gidiyordum. Otobüsle gezerken, zamanla baktım böyle olmuyor; araba sevdasına düştüm. İlk arabamı 68'de aldım, kullanılmış bir araba. Ondan sonra daha rahat gezdim tabii. Yollar da bugünkü gibi değildi. Örneğin, Kemer sahilleri '65-'66'larda bomboştur. Sadece bozuk bir orman yolu vardı. Ya jip gider ya da arabasına kıyan... Kaç kere lastik patlattım, makas kırdım o yollarda. Ama o zamanlar bir başka güzeldi. Doğal güzellikler bozulmamıştı. Seyahatlerimin çoğunda çadır kurarak konakladım. Zevk almasam yapamazdım.

çekmek iyi de... ya sonra?

Ben laboratuvar kurmak için emekli oldum. Çektiğimiz fotoğrafları banyo edemiyor, banyo için dışarı gönderiyor, renkli baskı yaptırılmıyorduk. Bu bir boşluktu. Renkli fotoğraf 15-20 yıl önce Avrupa'da başlamış ama Türkiye'ye henüz girmemişti. Bunu yapabilir miyiz diye kafa yordum. Nitekim bu amaçla '77 yılında Gazi Üniversitesi öğretim görevlisiyken emekli oldum. '78 yılında Almanya'nın Köln şehrinde kurulan Fotokina fuarına gittim. Bir laboratuvar

İçin gerekli olan asgari araç gereci tesbit ederek döndüm. Emekli ikramiyem ve bir miktar da borç bularak iki yıl içerisinde bu cihazları ancak ithal edebildim. (O yıllarda ithalat serbest değildi). Ve böylece '80 yılında FıratColor doğdu. Oğullarım Aykut ve Artuk'u da bu işe çektim. 55 yıldır fotoğrafın içindeyim. 24 yıldır da profesyonel olarak ikinci mesleğim olan fotoğrafçılığı, gerek sanatsal gerekse ticari anlamda devam ettirmekteyim.

RESİM ÖĞRETMENLİĞİNDEN EMEKLİ OLDUM AMA FOTOĞRAF EMEKLİ ETMİYOR İNSANI. SANAT ÖYLE, BİTMİYOR ÇÜNKÜ...

'60'lı yıllarda evde yaptığım ilk renkli baskı denemelerini hatırlıyorum. Eczaları dahi kendim hazırlayıp erittiğim fakat bir türü netice alamadığım o sakinli günler... Hatta '50'lerde köyümde el feneriyle denediğim siyah beyaz tab işleri bir bir gözümün önünden geçiyor. Teknoloji, fotoğrafı nerelerden nerelere getirdi... Evde karanlık oda yaptığım bir odaya kapanır, akşama kadar beş tane fotoğraf basamazdım çünkü banyosunun hararetini sabit tutacaksınız, filitasyonunu bulacaksınız, filitre yapıyorsunuz, su soğuyor, ikinci baskıda yine değişiyor çıkış. Bunun için termostatlı küvetler yaptırardım, içine su koydum, belli hararete dursun diye üstüne küvetleri koydum fakat ne kadar yapsanız yine de olmuyor. "Bu işle uğraşılmaz" dedim ve bıraktım. Yani çekim sonrası hizmetleri çok önemli. 20 yılda teknolojik değişimler en çok fotoğraf sektöründe yaşandı.

"Gökkubbenin altında olup biten her şey, sanatçıyı birincil olarak ilgilendirir" diyorsunuz. Bu şehirde, Ankara'da, gökkubbenin altında sizi en çok ne ilgilendiriyor görsel anlamda?

Ben hep dünyaya görsel açıdan bakıyorum zaten. Ankara'yı görsel bakımından pek sevdiğimi söyleyemem. Çok kötü bir kentleşme var. Ben sanatta özgünlük ararım. Fotoğraf sanatında gerçi bu pek özgünlük olmuyor çünkü dünyanın ürettiği bir makineyi kullanıyoruz ve kendi gözümüzle bakıyoruz ama diğer sanat dallarında, mesela resimde, mimaride, heykelde bir kimlik aranır. Yani size özgü bir anlayışla icra edilmesi beklenir sanatın. Çünkü başkasının yaptığını taklit ederseniz, her zaman, ötekini yaptığının kötüsü olur. Ankara'da da mimari açıdan bakarsak, eski bagevlerinden kalan üç-beş evle, neoklasik döneme ait birkaç binanın dışında özgün hiçbir şey yok maalesef. Kötü bir yapılaşma, şahsiyetsiz binalar... Ben dünyayı çok gezdim, çok yer gördüğüm için her yere bu gözle bakarım. Üç gün evvel Ukrayna'nın Kiev şehriden geldim. Örneğin, daha önceden altyapıyı yapmışlar. Her tarafa metroyla gidebilirsiniz, yukarıda kalabalık yok. Eski yapılarını koruyor, yıkturmuyorlar. Prag dersiniz, bir müze şehir... Böyle yerlerden zevk alıyorsunuz. Çin'de de şimdi bir

modernleşme var. Bakmışlar ki Çin mimarisi elden gidiyor! Bunun üzerine, yeni binalarda eski mimarilerini hatırlatacak en azından bir parça olması için kanun çıkarmışlar. Bunlar önemli şeyler. Ankara'da böyle bir şey var mı? Cumhuriyet'in başkentidir ama maalesef iftihar edilecek sanatsal yapılarımız yok. İstanbul zaten mahvolmuş gitmiş. Uçaktan bakıyorsunuz, her taraf yığıntı halinde... Yani benim gözüm rahatsız. **Anadolu nasıl malzemeler**

sunuyor size?

Dünyada da çok güzel yerler var ama Anadolu bunların içerisinde başa güreşecek bir coğrafyaya sahip. Binlerce yıldır farklı kültürlerden miras kalmış çok güzel bir ülkemiz var. Dağımız, denizimiz, ovamız, çağlayanlarımız, nehirlerimiz... Bunlar her ülkede yok. Dört mevsimi yaşayabildiğimiz bir ülkeye sahibiz ama kıymetini bilmiyoruz. Bu ülkeye yazık oluyor diye düşünüyorum.

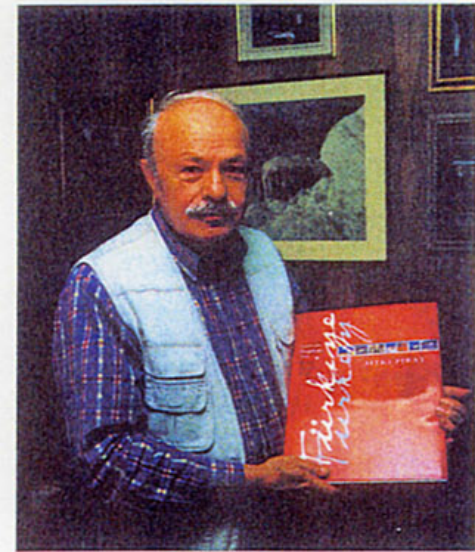
Sizlere, fotoğraf sanatçılarına çok iş düşüyor. Güzellikler yok olmadan belgelemek...

Biz de fotoğraf sanatıyla, gördüğümüz güzellikleri insanlarımızla paylaşmak istiyoruz. Doğayı sevdirmek istiyoruz, doğal güzelliklerin kıymetinin bilinmesini istiyoruz. Fotoğrafla yarınlara bir şeyler bırakalım diye düşünüyor ve çok severek yapıyoruz bu işi.

Zamanı dondurmak gibi büyülmüş bir tarafı da var fotoğrafın...

Tabii ki zamanı bir anlamda donduruyoruz. Herkes bakar ama göremez. Fotoğrafçının en büyük meziyeti görmesidir. Bakıldığı yerde, o çerçevenin içerisine nereyi, nasıl alması

kompozisyonunu kurallara göre çerçevenin içine yerleştirmesi lazım. Bunları yaptığınız zaman herhangi bir konunun iyi fotoğrafı çekilmiş olur. Bir yeri birçok kişi fotoğraflıyor ama biri, diğerlerinin dışında çok ustaca ortaya koyabiliyorsa gördüğünü, işte onun çektiği fotoğraf sanatsal olur. Yoksa herkes fotoğraf çeker; makineyi tutar basarsınız, görür ve çeker o. Neticede fotoğrafa yorumunuzu katmak önemli...

sergiler ve "efsaneler ülkesi çin"...

Ben çok sergi açanlardan biriyim. '77'de Ankara'da "Memleketim" adlı sergimi açtım. Pekin'e gittim, bir Türkiye sergisi açtım. Ardından Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Kıbrıs, Japonya, Rusya, Malezya, Kuveyt, Almanya, Bulgaristan, Makedonya, Arnavutluk, Romanya... Yurtdışında bir hayli sergim oldu. *Güneşin Doğduğu Yer Türkiye* adlı sergim de yurtiçinde Ankara, İstanbul, Rize, Trabzon, Bolu, Bartın, Urfa ve iki defa Konya'da sergilendi.

Efsaneler Ülkesi Çin adında, Resim Heykel Müzesi'nde Çin Büyükelçiliği'nin

katkısıyla bir sergi açtım. Ardından, '99 yılında Çin Kültür Bakanlığı, Çin Halk Cumhuriyeti'nin 50. kuruluş yıldönümü dolayısıyla yapacakları kitap için dünyadan on dört fotoğrafçı arasında Türkiye'den beni davet etti. Çin'in çok önemli dünya mirası milli parklarını gezdim, doğal güzelliklerini görüntüledim. 2002 yılında da uluslararası bir organizasyon düzenlenmişti, yine bir sergi götürdüm ve Çin'in Duyun şehrinde dünyadan ve Çin'den davetli 100 fotoğraf sanatçısının katıldığı bir festivalde fotoğraflarımı sergiledim. Çin Müslüman Bölgesi'ne gittik ilk defa. Çok enteresan, 600 yıllık Çin mimarisiyle camileri, 2 milyona yakın nüfusları var o eyalette.

Çin kültür elçiliği yaptınız bir anlamda...

Evet, Çinliler sanata büyük değer veriyorlar. Belki bu sene tekrar gidip görmediğim bölgeleri, Tibet'i, Uygur Bölgesi'ni ve Kansu Eyaleti'ni çekeceğim. Yapmış olduğum Türkiye albümünden sonra bir de Çin albümü yapmak istiyorum çünkü bana çok değer verdiler. Dört defa gittim, beni çok iyi ağırladılar ve gezdirdiler. Bir vefa borcum var onlara... □

gerektiğini bilir. Bence fotoğraf sanatı resim sanatına çok yakındır. Resim sanatında olan değerler, fotoğrafta da var. Birinde önünüzdeki tuvale fırça ve boyalarla hükmedersiniz; öbüründe objektifinizi kullanırsınız, objektifiniz fırça yerine geçer. Objektifi konuya yöneltmek önemlidir. Fotoğrafçı bunu yapar. Bunun için de zamanlamasını iyi yapması, doğru zamanda doğru yere gitmesi, ışığı iyi kullanması, konuyu yani